

17 juli 2024

UNDERGROUND - AMERICAN AVANT-GARDE FILM IN THE 1960S

Met werk van o.a. Bruce Conner, Marie Menken, Jonas Mekas, Yoko Ono, Stan VanDerBeek, Bruce Baillie en Andy Warhol

Eye Filmmuseum zet dit najaar de schijnwerpers op de Amerikaanse avant-gardecinema van de jaren zestig. Met een tentoonstelling en omvangrijk programma worden zowel iconische als minder bekende films getoond en de explosie aan vormexperimenten van de artistieke film in die periode belicht. Te zien zijn werken van sleutelfiguren in de avant-garde cinema zoals Jonas Mekas, Marie Menken en Stan Brakhage, en werk van makers uit de wereld van de beeldende kunst, zoals Bruce Conner, Yayoi Kusama, Yoko Ono en Andy Warhol. Dit alles tegen de achtergrond van een maatschappij in beweging.

Underground: American Avant-garde Film in the 1960s, 13 oktober 2024 – 5 januari 2025, Eye Filmmuseum, IJpromenade 1, Amsterdam, eyefilm.nl/Underground

Dansende bruggen, introspectieve dagboekfragmenten en dromerige stopmotions – het zijn voorbeelden van experimenten die een losse verzameling van avant-gardemakers aangingen in de jaren zestig in de Verenigde Staten. Het doel: de ketenen van Hollywood en de dominante filmindustrie afschudden en een eigen voedingsbodem creëren voor filmmakers op zoek naar vrijheid en experiment. In de tentoonstelling *Underground: American Avant-Garde Film in the 1960s* voegt Eye een nieuw hoofdstuk toe aan diens lange traditie om avant-garde en experimentele film een vooraanstaande plaats te geven, zowel in de collectie als programmering. De Filmliga was immers de grondleggende collectie van het filmmuseum.

In *Underground* toont Eye hoe filmmakers het medium ontdekken om kunst te maken en zichzelf uit te drukken, en discipline-overschrijdende filmexperimenten aangaan: van onafhankelijke, eigenzinnige films voor in de (zelfbeheerde) bioscoop tot expanded experimenten, zoals Andy Warhols acht uur durende *Empire* (1964) of Stan VanDerBeeks imposante 11-kanaals installatie *Movie Mural* (1965-1968), die voor het eerst in Nederland te zien zal zijn.

De kleur van bloed

Het statement van cineast Jonas Mekas, woordvoerder van de New American Cinema Group, vat de toon van deze golf aan nieuwe filmmakers pakkend samen: “We willen geen valse, gepolijste, gladde films – we geven de voorkeur aan ruwe, ongepolijste, maar levendige films; we willen geen rooskleurige films – we willen de kleur van bloed.” Het voorbeeld dat ze stelden en het manifest dat ze optekenden, zou een

diepgaande en blijvende invloed hebben op verschillende generaties filmmakers in Amerika en daarbuiten. De tentoonstelling blijft dicht bij de bron van deze underground-beweging, toont de opkomst van de experimentele cinema in Amerika en de oprichting van collectieven die vanaf het begin van de jaren zestig actief waren zoals *New American Cinema Group* en de *Film-Makers' Cooperative* in New York, *Fluxus* en *Canyon Cinema* in San Francisco.

Krassen, dubbele belichting en multi-screens

De *underground*-filmmakers wilden breken met de belemmerende en conservatieve regels van de mainstream cinema. Ze zochten de grensgebieden van film, dans, fotografie, poëzie, muziek, literatuur en beeldende kunst op en daagden het medium op allerlei manieren uit. Er werd op film gekrast, films werden dubbel belicht, met meerdere beeldschermen naast elkaar vertoond, enzovoorts.

De sociaal-maatschappelijk onrust van de jaren zestig klonk door in veel films. Zo biedt Carolee Schneemanns *Viet-Flakes* (1965) een alternatieve blik op de gruwelijke realiteit van de Vietnamoorlog, geeft Bruce Conner aan de hand van nieuwsberichten over de moordaanslag op JFK een bijtende kritiek op het consumptisme en onderzoekt Storm De Hirsch in *Third Eye Butterfly* (1968) optische illusie en spiritualiteit.

Underground toont werken van Bruce Baillie, Stan Brakhage, Maya Deren, Shirley Clarke, Bruce Conner, Storm De Hirsch, Jonas Mekas, Yayoi Kusama, Marie Menken, Gunvor Nelson, Yoko Ono, Carolee Schneemann, Stan VanDerBeek, Hollis Frampton en Andy Warhol. Blow-ups en fysiek en origineel materiaal uit die tijd, zoals uitnodigingen, posters, foto's, persoonlijke notities en brochures, schetsen de sfeer en tijdsgeest van de periode. De tentoonstelling is gecureerd door Jaap Guldemon, Director of Exhibitions, en Mark Paul Meyer, senior curator van de Eye-collectie.

Films, talks & events

De tentoonstelling gaat verder in de filmzalen van Eye. Hier worden de bekendste en langere 16mm-films van toonaangevende makers uit de underground-scene gedraaid. De programma's verkennen ook de internationale context en belichten de blijvende impact en invloed van de New American Cinema buiten de Verenigde Staten en slaan een brug naar nu. Tijdens de Amerikaanse verkiezingsnacht (5 november 2024) onderzoeken bijvoorbeeld diverse sprekers hoe de groepen in de jaren zestig politieke kwesties aankaartte en hoe die aansluiten bij het huidige politieke klimaat.

Een speciale spotlight wordt gezet op de psychedelische film – een belangrijk thema in het Amerika van de jaren zestig, dat momenteel een ware revival beleeft. Psychedelica zijn bovendien onlosmakelijk verbonden met het 'vrije' karakter van Amsterdam. Een samenwerking met de Universiteit van Amsterdam.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie en afbeeldingen, neem contact op met:

Rachel Voorbij
Pers- & PR Manager Eye Filmmuseum
Mob. 06 3025 4143
rachelvoorbij@eyefilm.nl